

Transcripció de l'article publicat al núm. 7 de la revista Sal i Xeixa, (gener, 1985), per Antoni López Pons:

SOBRE LES EXCAVACIONS DE CAN JORDI

Fins a hores d'ara s'han duit a terme tres campanyes d'excavació, des de 1982 ençà. Les tres campanyes s'han desenrotllat a la zona dels voltants del talaiot, únic lloc de tot el poblat on encara queden visibles restes d'estructures arquitectòniques.

El resultat de les tres campanyes d'excavació ha confirmat la importància del jaciment en haver trobat intactes les restes del nivell d'ocupació més antic de la vida del poblat que pertany a l'anomenat talaiòtic I i que podem datar d'una manera aproximada, a l'espera dels resultats de les anàlisis de radiocarboni, al voltants de l'any 1000 abans del canvi d'era.

Les troballes més importants les podríem resumir de la següent manera:

1.- Descobriment de la connexió entre la murada que envolta el poblat i el nucli format pel talaiot i la successió d'habitacions que se li adossen, pel costat del nord-est, i que a la vegada ens informa sobre l'època de construcció d'aquesta murada, en una època posterior al talaiot.

2.- Descobriment d'una estructura circular que envolta al talaiot, possiblement en la seva totalitat, dividit en una sèrie d'habitacions per unes parets que són la prolongació dels radis que parteixen del centre de la circumferència que forma el talaiot. Aquesta estructura, tan perfecta ens fa sospitar que tant el talaiot com aquest anell d'habitacions radials que l'envolten formen part d'una sola construcció aixecada amb una sola vegada o en un lapse de temps molt curt.

3.- L'excavació completa d'una d'aquestes habitacions, els resultats de la qual seran pròximament publicats. Aquesta habitació és de dimensions reduïdes: les dues parets radials que la tanquen pels costats tenen un sis metres de llargs, la part corresponent al mur concèntric al talaiot té uns deu metres i la part en què l'habitació s'adossa al talaiot uns quatre metres. A l'oest de l'habitació s'obri un portal d'un metre d'ample que comunica amb l'exterior. No existeix comunicació directa amb el talaiot. Una pilastra de la que es conserven dos tambors servia per a sostenir la cobertura: una petita zona empedrada completa la descripció del lloc. L'excavació d'aquesta habitació ha proporcionat informació molt valuosa per al coneixement de la cultura talaiòtica en una fase prou antiga. Per les restes materials trobades no sembla massa aventurat pensar que ens trobam davant un taller de ceràmica, o si acceptam la hipòtesi que aquestes habitacions radials són dependències d'una sola estructura la part principal de la qual és el talaiot, aquest podria ser el lloc destinat a fabricar les peces de fang dels habitants d'aquest talaiot. Les dimensions més bé reduïdes ens fan pensar que estam davant d'un taller comunal o d'abast per a tot el poble. Per altra banda moltes de les peces trobades en estat fragmentari i que han estat reconstruïdes, mostren unes semblances entre si en la forma en que han estat elaborades que obliga a pensar que han estat realitzades per la mateixa persona.

El nombre de peces amb el perfil reconstruïble és més bé escàs. D'entre les diferents formes podríem destacar l'alfàbia "pitoidia", l'ancolla, l'olla carenada de base plana, i algunes més estranyes com una peça troncocònica amb unes anses molt semblant a la peça que popularment coneixem com a cossioll d'emblanquinar. A més a més de la ceràmica, hem trobat naturalment les eines que ens han servit per determinar la utilitat de l'habitació: moles i morters de pedra per moldre l'argila, el munt d'argila utilitzat en la fabricació de les peces, i algunes eines d'os com espàtules, allisadors i punxons. El fet de no trobar a l'interior de l'habitació cap resta de foganya ni restes d'aliment, corroboren la idea que estam davant un espai no domèstic.

L'estat de fragmentació dels objectes, la seva dispersió i el fet que tota la potència del nivell arqueològic (uns 80 cm) estigui formada per cendres, ens indica que aquest lloc va ésser destruït d'una manera prou violenta. Manca per aclarir si aquesta destrucció, que degué acórrer als voltants del 1000 a.C., fou general o només parcial. El fet és que a diferència de la zona dels voltants de la porta d'accés al talaiot, on trobam restes d'ocupació que corresponen al darrer període la Cultura Talaiòtica, aquest taller no fou utilitzat mai més. Les pròximes campanyes d'excavació destinades a excavar el talaiot i la resta de les habitacions que l'envolten ens informaran sobre aquest punt.

Es d'esperar que la pròxima divulgació dels resultats d'aquestes tres campanyes d'excavació serveixin per a conscienciar tot el poble de Santanyí sobre l'extraordinària importància que per al coneixement de la nostra història més remota tenen les restes arqueològiques i la necessitat d'evitar a tot preu la seva degradació i destrucció. És necessari que aprenguem a sentir-nos orgullosos de conservar a ca-nostre un bocí d'història; un poble que vol ésser culte conserva, no destrueix les restes del seu passat. Creim necessari també comptar en les pròximes campanyes d'excavació amb una major col·laboració de les autoritats locals, fins ara bastant desenteses de les tasques d'investigació que es duen a terme en el seu municipi.

A. López Pons.

Nota de la redacció:

Antoni López, professor d'ensenyança mitja i llicenciat en filosofia i lletres, és el director de les excavacions arqueològiques del poblat de Can Jordi. És autor, juntament amb Ramon Rosselló, d'una Història de Campanet. També ha publicat els resultats de les excavacions realitzades en el sepulcre megalític de Ses Roques Llises i en la naveta de Biniac, ambdues estacions de Menorca. És reconeguda la seva capacitat professional i la seva escrupolositat, manifesta en la nitidesa de les seves excavacions i dels seus treballs en general.